

Ed. Karlson

Kahekordne ehk Itaalia raamatupidamine



Kirjastus A./S. „VARRAK“, Tallinnas 1920.

Ed. Karlson

Kahekordne ehk Itaalia raamatupidamine

26194



Kirjastus A./S. „Varrak“, Tallinnas
1920

2

TRÜ Raamatukogu

28.684

B 56.

14902977

Kaassõna.

Lühidus — oli minu motto. Mitte asjata pikki seletusi, liigitusi, teooriaid.

Häid raamatupidajaid on maailmas vähe, nagu selgeid mõtlejaid üleüldse. Sellepärast on lühikene raamat kergem mitmekordselt läbi töötada. Õppija seadku ise raamatud sisse ja kirjutagu ise kõik hoollega uuesti. Ise rea aastaid pedagoogiliselt tegev olnud, teame, et ei tohi õpilasi väsitada. Jätame sellepärast kõrvale kõik, mida hädapärast vaja pole.

On algaja saanud hakkama sellega, mis siin pakutud, võib ta asuda julgesti kaugemate küsimuste juure. Põhimõttelikult on tal jalgealune kindel, kui tal vähegi energiat ja loomulikku mõistust on.

Autor.

Vanal jüripäeval, 1920.



A. Teoreetiline osa.

Raamatupidamise ülesanded.

Äriettevõtjat huvitab kõige enam tehtud töö tagajärg: 1) kasu ja kahju. Seda peab raamatupidamine näitama üksikasjaliselt iga tegevusharu järele eraldi ja kogusummas. Iga tegevusharu kohta peetakse iseäraline arve. Üksikute arvete lõpuotsused näitavad, missuguses sihis — 2) on äri paremine või pahe mine edenenud. Selles mõttes annab raamatupidamine — 3) täieliku ülevaate äri seisu ja ka liikumise kohta. Raamatupidamine peab nii olema sisse seatud, et igal ajal kergesti võib ülevaadet saada käesoleva silmapilgu kohta.

Selle järele on raamatupidamise tähtsam siht lõpuarvete tegemine iga aasta lõpul. Aastalõpu kõrval on suur tähtsus kuulõpul (nagu panga aruannetel, mida iga kuu algul eelmise kuu kohta avaldatakse). Nende najal seisabki aasta aruanne. Võimalik oleks ka nädala- ja päeva-aruannet niisama teha. Kuid seda ei tehta asjata jõukulutuse ja ainult harukordse tarviduse pärast. Pealegi ei nõuta aasta või kuu keskel mitte palju üleüldist, vaid ainult osalist ülevaadet.

Kahekordse raamatupidamise põhimõte.

Itaalia munga Luca Pacciolo (loe: Patschiolo) XVI aastasajal ülesseatud süsteemi põhimõte on tasakaal kahe arve vahel.

Äri varad — nende all mõistetakse niihästi ainelisi varasid kui ka igasugu nõudmisi ja kohustusi — jagatakse liikidesse, nii et ühesarnased asjad ühtekokku ühe arve (счетъ, conto) alla käivad.

Niisugused arved on: kassa arve, liikumata varanduse arve (immobiilid), liikuva varanduse arve, väärtpaberite arve, rimesside arve, aktseptide arve, kaupade arved, isikute arved j. n. e.

Põhiseadus on: iga äritalitus sünnib kahe arve vahel, millest üks arve on andja (Kreediti), teine — saaja (Deebet). Sellepärast kirjutatakse iga liikumine kahele arvele, ühe võla, teise nõudmise poole peale.

Näitused: Ärimees ostab Eesti Vabariigi võidulaenu paberid 50 tükki à 105 Emk. = Emk. 5250.— eest, puhta rahaga makstes. Kassa kahaneb, väärt-paberite hulk tõuseb — ühevõrra. Kui kassaoperatsioonid memoriaalist läbi läheksid (mida meil ei tehta, vaid ainult Itaalias), tuleks seda järgmiselt üles tähendada:

Väärt-paberite arve

Kassa arvele

ostetud 50 Eesti vabar. võidulaenu pab. à Emk. 105.— 5250.—

Samasugune operatsioon võla peale kellegi ärisõbraga (näit. K. Kivistikuga) annaks järgmise kuju:

Väärt-paberite arve

K. Kivistiku arvele

ostetud 50 E. V. v. pab. à Emk. 105.— 5250.—

Et väärt-paberite arve kasvab, selle eest on ta võlgu — deebet (kas kassale ehk K. Kivistikule), kuna kassal (ehk K. Kivistikul) nõudmise õigus tekib, ta usaldab — krediid.

Deebet ja krediid.

Iga arve on jagatud kahte osasse, näit.:

Deebet.						Kassa arve.						Krediid.		
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6			
Jaan.	5.		Kauba arvele.			Jaan.	31.		Palga arvelt.					
			Müüdud kauba eest	4356	75				Makstud kontori-teenijatele	18.530	80			

Keskel üleval seisab arve nimetus. Pahemal pool sõna „Deebet“ — tähendab: võlgneb, paremal pool sõna „Krediid“ — tähendab: usaldab (laenu või nõudmise mõttes).

1 ja 2-ses püstreas kummalgi pool tähendatakse kuupäev. 3-dasse ritta märgitakse vastava raamatu lehekülj, kuhu sissekanne lähemale arvele võtmiseks kirjutatakse. 4-ndasse mahutatakse sissekanne ise. See seisab koos: 1) arve nimest allakriipsutatult ja selle all — natuke paremal pool 2) lühikesest seletusest dokumendi numbriga või vastava kirja kuupäevaga; 5. ja 6-ndas püstreas seisab summa.

Deebet'is seisavad loomulikult kõik sissetulekud, olgu rahas, kaupades, väärt-paberites. Krediid'is seisavad väljaminekud. Abstraktilistes arvetes, nagu kapitaali, bilansi, kasu ja kahju arvetes, niisama $\frac{0}{100}\frac{0}{100}$ ja komisjoni arvetes on „Deebetis“ kulud, „Kreeditis“ — tulud.

Kuna kõik äritalitused kahte liiki arvete vahel sünnivad, millest üks liik niisama palju varasid, nõudmisi, kohustusi j. n. e. vastu võtab kui teine liik annab, siis on selge, et saajate ja andjate arvete kokkuvõtted peavad lõpusummas t a s a - k a a l u s seisma.

Äri algus.

Et lühikest ja selget ülevaadet anda, algame näitlikku äri 15. novembril, teeme 30. novembril ja 31. detsembril k u u lõpu ja kohe viimase järele a a s t a lõpu.

Äri algul tarvis raha, sisseseaded ja kaup ärisse panna ja äri kätte anda. Selleks tehakse sellekohane i n v e n t u u r.

Inventuur.

Inventuur on kõigi ärivarade täielik ülesvõte ja hindamine. Ta annab korraga ülevaate tervest ärist. Teda tehakse perioodiliselt iga aasta aruandmise eel. Et suurtes ladudes, vabrikutes, kauplustes, asutustes, ühisustes inventuuri tegemine väga suur töö on, tehakse teda ükskord aastas, harilikult 31. detsembril.

Inventuur seisab koos kahest jaost: aktiiva ja passiiva. Esimesesse kuulub pärisomandus, kõik asjalised varad ja nõudmised, teise kuuluvad võlad ja kohustused.

Ütleme, et äri algul on meie varandus mitmest osast koos, mis järgmise inventuuri annavad:

Aktiiva.

Kassa arve.		
Rahas		257.000.—
Väärtpaberite arve.		
Rahvapanga aktsiad		
60 tükki à 400.—	24.000.—	
„Varraku“ akts. 20 t. à 1100.—	22.000.—	
E. Vab. võidulaenu		
pab. 40 t. à 105.—	4.200.—	50.200.—
Rimesside arve.		
Vekslite järele saada:		
№ 1. K. Sillamäelt, termin		
16. I. tul. a.	45.000.—	
№ 2. O. Tubaselt, termin		
16. XII. s. a.	38.000.—	
№ 3. R. Villakult, termin		
30. XII. s. a.	51.000.—	134.000.—
Immoobiilide arve.		
Äri alla antud maja	580.000.—	
Laduruumid	250.000.—	830.000.—
		<u>1.271.200.—</u>

Passiiva.

Aktseptide arve.

Vekslite järele maksta:

N ^o 101. N. Nigris'ele,	
termin 30. XII. s. a.	18.000.—
N ^o 102. V. Vihtre'le,	
termin 1. II. tul. a.	75.000.—
N ^o 103. M. Ranna'le,	
termin 16. XII. s. a.	40.000.—
	<u>133 000.—</u>

Kapitaali arve.

Äri algab kapitaaliga. Kapitaal pole mitte ainult puhas raha, vaid aktiiva ja passiiva vahe (Emk. 1.271.200.— · Emk. 133.000.— = Emk. 1.134.200.—). Eeloleva inventuuri põhjal avame memoriaali kaudu kapitaali arve järgmise märkusega: Nov. 15. 1920. Kapitaali arvele¹⁾

Kassa arve.

Sularahas 257.000.—

Väärtpaberite arve.

Aktsiates ärisse pandud 50.200.—

Rimesside arve.

Vekslites ärisse pandud 134.000.—

Immoibilide arve.

Majades ärisse pandud 830.000.— 1.271.200.—

Kapitaali arve.

Aktseptide arvele.

Vekslid inventuuri järel 133.000.—

Ärikapitaali arve on peremehe esitaja, kes terve või osa omast varandusest äri sisse paneb. Sissepandud osa antakse üle arvetesse jagatult. Nii saab kapitaali arve nõudjaks, võlausaldajaks (kredit) selle eest, mis aktiivas seisab, võlglasteks passiiva eest. Mõlema saldo näitab, palju on äril võlgadeta puhast varandust ehk kapitaali.

Ärikäik.

Ärikäik avaldub alalises varade liikumises kasvamise ja kahanemise teel.

Olgu novembri-kuu äri liikumine esimestel päevadel järgmine.

16. nov. ostetud kaupa raha eest:

100 kotti suhkrut à 5½ puuda à £ 2.—.—. franko Tallinn = £ 1100.—.—.

Kuna meil kassas inglise raha ei ole, vahetame pangas omast sularahast Emk. 210.000 à Emk. 300.— ühe inglise naela vastu, saame £ 700.—.—.

¹⁾ Kui võlgnikka mitu on, siis on ülevaatlikum võlausaldajat (kreditoori) enne nimetada, siis kordamööda võlgnikka (debitoorisid), aga nii et kreditoori nimetus rea peal ettepoole ulatab, debitoori oma kaugemale jääb.

Et seda liig vähe, diskonteerime meie käesolevad vekslid ä 7%.

K. Sillamäe vekslid termin on 16. I. t. a., s. o. kahe kuu pärast. Diskont

$$\text{teeb välja: } \frac{7.45000.2.}{100.12.} = 525 \text{ mk.}$$

$$\text{O. Tubase veksel teeb: } \frac{7.38000.1.}{100.12.} = 221 \text{ m. } 67 \text{ p.}$$

$$\text{R. Villaka veksel teeb: } \frac{7.51000.3.}{100.12.2.} = 446 \text{ m. } 25 \text{ p.}$$

Summa 1192 m. 92 p.

Diskonteerimise juures saame kätte vekslid summa Emk. 134.000.— miinus diskont Emk. 1192.92 = Emk. 132.807.08. Sellest summast vahetame 132.000 m. Inglise valuuta vastu ja saame £ 440.—.—.

Nüüd on meil inglise raha £ 1140.—.—. Sellega maksame kauba kinni, võtame kauba vastu ja osa valuutat jääb järelegi.

Kirjutame tehtud operatsioonid raamatuisse.

Valuuta vahetused annavad järgmise sissekande kassaraamatu väljaminekus (kreeditis):

Kassa arve.		1919.	Kreedit.	
Nov.	16.	Inglise valuuta arvelt.		
		Ostetud £ 700.—.—. ä mk. 300.—	210.000	—
		„ £ 440.—.—. ä mk. 300.—	132.000	—

Vekslite diskont toob raha sisse, läheb siis deebetisse:

Deebet.		1919.	Kassa arve.	
Nov.	16.	Rimesside arvele.		
		Diskonteeritud vekslid		
		K. Sillamäe p. 16. I.	44.475.—	
		O. Tubase p. 16. XII.	37.778.33	
		R. Villaku p. 30. XII.	50.553.75	
			132.807	08

Kassaraamat.

Kassaraamat vastab täielikult kassa arvele. Temal on tegemist ainult puhta rahaga, omas valuutas, mitte millegi muuga. Teiste arvetega puutub kassa arve kokku ainult ühenduses rahaga. Memoriaali märkuse vormi ei tarvitata siin — suurema lihtsuse ja töö kokkuhoidmise pärast.

Kassaraamat peetakse kassa dokumentide järele. Väljamineku dokumendid on kviitungid. Sissetuleku juures tarvitatakse orderid. Pankades sünnib kõik orderite järele, kuna raha väljaandmise orderil kviitung juures on.

Kassa iseloom on, et temal kunagi ei saa võlga olla. Kas on deebet suurem kui krediid, ehk mõlemad on ühesugused.

Deebet ja krediti vahe nimetatakse saldo'ks. Iga kuu esimesel algab kassa saldoga ja kuu viimane päev lõpeb saldoga.

Algussaldo seisab loomulikult deebetis, lõpusaldo kreditis. Tagajärg on, et summade kokkuvõtmisel mõlemad küljed ühesuguse summa annavad.

Põhimõttelikult on oma liikumise iseloomu poolest kõik arved samasugused kui kassa arve. Kuid neid ei peeta mitte iseseisvaks raamatuna, nagu kassaraamatut, vaid eriarvetena pearaamatus, isikute arveid — reskontros, kaupade arveid — kaubaraamatus.

Ühtluse ja koondamise pärast peetakse n.n. memoriaali, millest kõik peale kassa-arve läbi käivad.

Memoriaal.

Kõik, mis mitte sularahas ei käi, vaid arvete ja kirjade varal õiendatakse, kantakse enne memoriaali sisse ja sealt alles edasi teistesse raamatutesse.

Memoriaali mõlemad leheküljed ei ole mitte ühe numbri all kõrvuti (pagineeritud 1—1, 2—2, 3—3 jne), vaid folieeritud 1, 2, 3 jne. Ei ole deebet ja krediid ise külje peal, vaid iga sissekanne on oma ette, lahus teistest.

Suhkru operatsioonist 16. nov. tulevad meil memoriaali järgmised sissekanded:

Nov. 16. Diskonto arve

Rimesside arvele.

K. Sillamäe vekslid diskont mk. 45.000 pealt 525.—

O. Tubase vekslid diskont mk. 38.000 pealt 221.67

R. Villaka vekslid diskont mk. 51.000 pealt 446.25 1.192,92

Nov. 16. Suhkru arve

Inglise valuuta arvele.

100 koti suhkru eest à £ 11.— à mk. 300.— 330.000.—.

Kunā vekslid, mille järele meil raha saada, enne termini on diskonteeritud, ei saa meie kogusummat kätte. Kuid vahe ei või vekslid arvele jääda, sest rimesside arve on täielikult tühi. Vahe tuleb diskonto arvele kirjutada, nii et vekslite arve mõlemad pooled — deebet ja krediid — ühesuuruseks saavad. Vekslid on kassale annud mk. 132.807,08, kuhu jäid mk. 1192,92? Nad on diskonto peale ära läinud. Sellepärast: diskonto arve — võlgneb — deebet, vekslite arve — krediid. Teine võimalus oleks sedasama operatsiooni kassast läbi viia — kassa deebet — vekslite arvele mk. 134.000.—, kassa krediid — diskonto arvelt 1192,92. Kuid see viis ei ole soovitatav, sest et ta sunnib kassast läbi viima operatsioonid, mis mitte sularahas pole tehtud.

Võõra riigi raha ei lähe mitte kassast läbi, vaid liigub läbi memoriaali nagu vekslid ja väärtpaberid. Tema väärtus tuleb aga ikka omas valuutas ära tähen-

dada. Sest muidu ei saa süsteem oma eesmärgi — kahju ja kasu arvamist mitte kätte. Selleks peab kõik ühes, nimelt omas valuutas antud olema.

Suhkru arve on valuuta arve läbi kasvanud, viimane esimese läbi kahanenud.

Memoriaal ja kassa.

Põhiraamat on memoriaal. Õiguse järele peaks kõik operatsioonid sealt läbi käima memoriaali märkuste kujul. Sealt tuleks kassa välja kirjutada, niisama nagu isikute ja kaupade arved. Töölühendamise ja kassaraamatu loomuliku selguse pärast kirjutatakse kassa liikumised otsekohe kassaraamatusse, nii et deebet ja krediti ise külje peale tuleb. Arvetele, mis kassat muudavad, s. t. mille läbi rahaliikumine sünnib, tuleb siis ka kassast välja kirjutada vastavasse kohta.

Kassaraamatul on sellega täitsa memoriaali iseloom, lihtsustatud kujul.

Memoriaal (tähendab: meelepidamise raamat) on esimene äri-päevaraamat. Sellepärast kannab ta ka mitmel pool teist nime — shurnaal (täh.: päevaraamat), mida aga ei tohi ära vahetada shurnaaliga, millest allpool kõne.

Pearaamat.

Kassast ja memoriaalist koondatakse kõik, peale isikute arvete, sissekanded pearaamatusse. Selle sissesead on samasugune kui kassal — pagineeritud.

Igale arvele arvatakse tarvilik osa (5—20 ehk rohkem) lehekülgi ja avatakse arve tema nimetusega üleval mõlema külje keskel.

Senised operatsioonid annavad pearaamatus järgmise pildi:

<i>Deebet.</i>				Kapitaali arve.				<i>Kredit.</i>			
Nov.	15.		Aktseptide arvele	133.000	—	Nov.	15.	Kassa arvelt	257.000	—	
								Väärtpab. arvelt	50.200	—	
								Remesside arvelt	134.000	—	
								Immobiilide arvelt	830.000	—	
									1271.200	—	

<i>Deebet.</i>				Väärtpaberite arve.				<i>Kredit.</i>			
Nov.	15.		Kapitaali arvele	50.200	—						

<i>Deebet.</i>				Rimesside arve.				<i>Kredit.</i>			
Nov.	15.		Kapitaali arvele	134.000	—	Nov.	16.	Kassa arvelt	132.807	08	
								Diskonto arvelt	1.192	92	

<i>Deebet.</i>			Immobiilide arve.					<i>Kreedit.</i>		
Nov.	15.		Kapitaali arvele	830.000	—					

<i>Deebet.</i>			Aktseptide arve.					<i>Keedit.</i>		
						Nov.	15.	Kapitaali arvelt	133.000	—

<i>Deebet.</i>			Valuuta arve.					<i>Kreedit.</i>		
Nov.	16	1.	Kassa arvele	210.000	—	Nov.	16.	1.	Suhkru arvelt	330.000
	16	1.	do.	132.000	—					—

<i>Deebet.</i>			Diskonto arve.					<i>Kreedit.</i>		
Nov.	16.	1.	Rimesside arvele	1.192	92					

Pearaamatus ei tarvitse tekstis arve nimetusele enam seletust juure lisada. Sest see seisab memoriaalis ehk kassas. Viimase lehekülge, kust sissekanne pearaamatusse tuleb, juhatab lhk. number, 3-das püstreas, kuupäeva kõrval. Niisama märgitakse kassasse ehk memoriaali vastava lhk. number pearaamatu arvelt.

Et pearaamatu arvete hulk väike, ja neil ruumi tagavaraks peab olema, siis jäetakse igale arvele mitu lehekülge vabaks. Niisama kaupade raamatus ja reskontros (isikute ja äride raamatus). Kassa ja memoriaal aga lähevad ilma vaheta edasi.

Kuna reskontro ja kaupade raamatut ühtelugu arvete seisu pärast orienteerimiseks tarvitatakse, kirjutatakse sinna seletus täielikult sisse, ilma arve nimetuseta.

Ärikäik (järg).

18. nov. müüme ostetud suhkrust sula-raha vastu 20 kotti à 3500 marka = Emk. 70.000.—.

19. nov. anname veksli vastu 2 kuu peale kaupmees J. Sorts'ile 12 kotti à 3800 marka = Emk. 45.600.—.

20. nov. anname T. Majandusühisusele kindlustuse vastu 15 kotti suhkrut à 3700 marka = Emk. 55.500.— ühe kuu terminiga. Kindlustuseks on M. linna obligatsioonid: 55 tükki à 1000 m. ja 1 t. 500 m. nominaal.

Kirjutame kassasse (edasi):

Deebet.		Kassa arve.						Kredit.
Noy.	18.	Suhkru arvele Müüdnud 20 kotti à M. 350.—	70.000	—				

Memoriaali kirjutame (edasi):

		Rimesside arve					
Nov.	19.	Suhkru arvele Müüdnud J. Sorts'ile 12 kotti à M. 3800.— veksli vastu per 19. I. t. a.					45.600 —
		Kindlustus-obligatsioonide arve					
Nov.	20.	Suhkru arvele Müüdnud T. Majand. ühis-le 15 kotti suhkrut à mk. 3.700.—. M. oblig. kindlust. p. 20. XII.					55.500 —

Seda operatsiooni võib ka läbi kanda kui lihtsat võla-operatsiooni. Pandiksantud väärtus ei kanta mitte alati põhiraamatutest läbi. Sarnasel korral peetakse nende üle arve abiraamatus.

Ärikäik (järg).

22. nov. teeme üürilepingu kaupmehe L. Puiemets'aga laduruumide asjus. Tema maksab osa ruumide eest 800 marka kuus ja annab poole aasta eest Emk. 4800.— ette. (Kassa deebet — üüri arvele.)

30. nov. maksame esiotsa vähearvulistele äritegelastele palka Emk. 4.700.—. (Kassa — krediid, palga arve — deebet.) Selle kuu väiksed kulud kantakse väiksest käsi-
kassast summas peakassasse Emk. 7.430.—. (Ärikulude arve — deebet, kassa — krediid.)

Ülekanne	464.607.08	Ülekanne	400.000.—
		Veo arvelt	
		arve järele makstud	5.000.—
		Ärikulude arvelt	
		käsikassa järele	7.430.—
		Palga arvelt	
		äritegel. makstud	4.700.—
		Saldo	47.477.08
	<u>464.607.08</u>		<u>464.607.08</u>
Dets. 1. Saldo	47.477,08		

Järgmise kuu algul kirjutatakse seesama saldo uue lehekülje peale deebetisse.

Memoriaal kuu lõpul.

Memoriaali lehekülgede peal keskel seisab ühelpool kuunimi (november), teiselpool aastaarv (1919). Kuu lõpul tõmmatakse viimase märkuse summale kriips alla. Kokkuarvamist ei ole vaja, kui üksikute arvete märkused otseteed pearaamatusse kantakse. Iseasi on, kui vaheastmena n. nim. shurnaali tarvitatakse. Kuid siis kaob pearaamatu ülevaatlikkus ära.

Kõigis teistes raamatutes ja arvetes kuu lõppu ei tehta, vaid ainult aasta lõpp.

Abiraamatud.

Nagu kassa on memoriaali loomuga ja peaks tema sisse käima, kui töö mitte asjata kahekordseks ei läheks, nii peaks kõik arveteks lahutatud talitused pearaamatusse minema. Et kassa juba arve kujul otsekohe on kirjutatud, jääb ka see töö ära. Kassal on ühtlasi pearaamatu iseloom. Ja töö on veel kord võitnud.

Nagu kassa, peaks ka kaupade arved, niisama isikute arved, koguarvetena pearaamatus kui raamatupidamise tsentraalis olema. Et aga isikute ja kaupade arved spetsialiseeritud kujul tähtsamad on ja nende kogumine teisel teel võimalik, siis kantakse iga isiku (või ühisuse) arve kassast ja memoriaalist eraldi n. n. reskontrosse. Iga kauba arve kantakse eri kaubaraamatusse. Seal avatakse neil igal ühel ise arve nagu juba teada pearaamatust.

Meie ärikäigust tulevad reskontrosse: J. Vanakaru, J. Pätamäe ja T. majandusühisuse arved, kaubaraamatusse — suhkru, naha ja heeringa komisjoni arve. Pearaamatusse tulevad juure: mobiilide, üüri-, veo-, palga- ja ärikulude arved.

Kuu- ehk proovibilans.

Kassast ja memoriaalist ülekandmise juures võivad kergesti vead ette tulla. Aasta lõpul neid otsida on väga suur töö. Et ühtlasi kuu lõpul ka ülevaade arvete seisukorra üle kasulik on, siis ühendatakse mõlemad eesmärgid proovi-

bilansis. Kõigi arvete deebet- ja kredit-summad peavad ühesugused olema, kahekordse arvepidamise süsteemi põhimõtte pärast. Niisama peab ka deebetsaldode summa kreditsaldode summaga tasakaalus olema.

Proovibilansi sisse tulevad võtta kõik pearaamatu iseloomuga raamatud — kassa, pearaamat, reskonto, kaupaderaamat.

Novembri proovibilans on järgmine :

	Summa		Saldo	
	Deebet	Kredit	Deebet	Kredit
I. Kassa	464.607 08	417.130 —	47.477 08	
II. Pearaamat.				
Väärtpaberite arve	50.200 —		50.200 —	
Rimesside „	179.600 —	134.000 —	45.600 —	
Aktseptide „		133.000 —		133.000 —
Immobiiliate „	830.000 —		830.000 —	
Diskonto „	1.192 92		1.192 92	
Inglise valuta „	342.000 —	330.000 —	12.000 —	
Kapitaali „	133.000 —	1.271.200 —		1.138.200 —
Liikuva varand. arve	58.000 —		58.000 —	
Kindlust. oblig. „	55.000 —		55.000 —	
Üüri arve		4.800 —		4.800 —
Veo „	5.000 —		5.000 —	
Palga „	4.700 —		4.700 —	
Arikulude arve	7.430 —		7.430 —	
	1.666.122 92	1.873.000 —	1.069.122 92	1.276.000 —
III. Reskonto.				
J. Vanakaru		180.000 —		180.000 —
J. Pätamäe		120.000 —		120.000 —
T. majand. ühis.	37.000 —		37.000 —	
	37.000 —	300.000 —	37.000 —	300.000 —
IV. Kaubaraamat.				
Suhkru arve	330.000 —	101.100 —	228.900 —	
Naha „	180.000 —	37.000 —	143.000 —	
Heeringa kom. arve	120.000 —		120.000 —	
	630.000 —	138.100 —	491.900 —	
Kokkuvõte.				
Kassa	464.607 08	417.130 —	47.477 08	
Pearaamat	1.666.122 92	1.873.000 —	1.069.122 92	1.276.000 —
Reskonto	37.000 —	300.000 —	37.000 —	300.000 —
Kaubaraamat	630.000 —	138.100 —	491.900 —	
	2.797.730 —	2.728.230 —	1.645.500 —	1.576.000 —

Bilans ei käi kokku. Tuleb viga otsida. Deebet on suurem kui kredit Emk, 69.500.—, just niisama deebetsaldo. Kerge vaatamise järele leiame pea-

raamatu bilansi kindl. oblig. arvel 55.000.—, kus peaks olema 55.500.—. Raamatus on see summa õige. Nüüd aga läheb deebet veel 5000 marka suuremaks, nimelt Emk. 70.000.—. See summa leidub kassa deebetis, puudub aga suhkru arvel — kaubaraamatus. Kanne ta sinna sisse ja parandame bilansis vead ära.

Saame kokkuvõttes:

Kassa	464.607.08	417.130.—	47.477.08	
Pearaamat	1.666.622.92	1.873.000.—	1.069.622.92	1.276 000.—
Reskonto	37.000.—	300.000.—	37.000.—	300.000.—
Kaubaraamat	630.000.—	208.100.—	421.900.—	
	2.798.230.—	2.798.230.—	1.576.000.—	1.576.000.—

Nüüd on bilans õige.

Bilans (Prantsuse balance, bilan) tähendabki tasakaalu. Kui üks ja seesama summa ikka ühe arve deebetis ja teise kreditis seisab, siis peavad summad kõigi arvete deebetis kokku kõigi krediti arvudega ühesuguse summa andma. Teiseks proovi-abinõuks on saldode võrdlemine. Et saldo on üksiku arve võlg ehk nõudmine, siis peavad ka need kogusummas ühepalju välja tegema. Sest koguvõlg ei saa suurem ega vähem olla kui kogunõudmine.

Kuu- ehk proovibilans on kontrolliks, kas raamatud on õieti peetud.

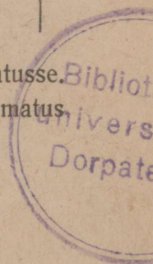
Vigade parandamine.

Raamatus ei tohi määrimist ega parandusi olla. Kui kirjutamise juures kogemata viga ette tuleb, siis tuleb seda seaduslikul viisil õiendada. On luba punase tindiga valesumma läbi tõmmata ja nende peale terve summa uuesti punase tindiga kirjutada.

Kui eksikombel summa deebetis asemel kreditis kirjutatakse, siis talitatakse nii: et kreditis summa tühjaks teha, siis kirjutatakse deebetisse sellesama kuupäeva alla teksti — *storno* — sellesama summaga ja selle alla veel kord seesama summa õige tekstiga. Näituseks:

Deebet.				Kassa arve.				Kredit.			
Nov.	30.	—	Palkade arvele.			Nov.	30.	—	Storno (eksiv. deb. kantud)	4.700	—
			Makstud äriteg.	4.700	—						
						"	"		Palkade arvelt.		
									Makstud äriteg.	4.700	—

Ülekandmise juures kantakse muidugi ainult õige märkus pearaamatusse. Kui bilansi juures või saldo arvamise juures kokkuarvamise viga mõnes raamatus või arves avalikuks tuleb, peab vea suurust vastasküljel storneerima.



Näituseks :

Kassa on lõpetatud. Saldo on järgmise kuu peale ette kirjutatud. Kassapidaja eksis rahalugemisega saldo rehkenduse juures ja ei pannud sellepärast tähele, et deebet kokkuvõttes kokkuarvamise viga — 100 oli, 16.694.75 asemel kirjutas ta 16.594.75. Bilansi juures tuleb viga välja, ja kassapidajal tuleb meele, et ta rutuga kord kassast 100 marka oma asja peale välja andis. Saldo seisab 8 73.52, peab aga olema 973 52. Möödaläinud kuu kogusumma tuleb mõlemal küljel punase tindiga ära parandada, niisama lõpusaldo. Uuel küljel aga kirjutame krediti — storno 873.52 ja deebetisse uus saldo — 973.52.

Novembri arvete ülevaade.

Arvete seisukord lihtsal lühendatud kujul on novembri lõpul järgmine:

Kassaraamat.		Pearaamat.			
		Väärtpaberid.		Immobiilid.	
257.000.—	210.000.—				
132.807.08	132.000.—	50.200.—		830.000.—	
70.000.—	58.000.—				
4.800.—	5.000.—				
	4.700.—				
	7.430.—				
	S-do 47.477.08	Rimessid.		Aktseptid.	
		134.000.—	132.807.08		133.000.—
464.607.08	464.607.08	45.600.—	1.192.92		

Kapitaal.		Diskont.		Ing1. valuuta.	
133.000.—	257.000.—	1.192.92		210.000.—	330.000.—
	50.200.—			132.000.—	
	134.000.—				
	830.000.—				

Kindlust. oblig.		Immobiilid.		Üür.	
55.000.—		58.000.—			4.800.—

Vedu.		Palgad.		Ärikulud.	
5.000.—		4.700.—		7.430.—	

Kauba raamat.

Suhkur.		Nahk.		Komisj. heeringad.	
330.000.—	45 600.— 55.500.— 70.000.—	180.000.—	37.000.—	120.000.—	

Reskonto.

J. Vanakaru.	J. Pätamäe.	T. Maj.-Üh.
180.000.—	120.000.—	37.000.—

Shurnaal.

Meie käsitatud süsteemis viisime kassast ja memoriaalist sissekanded otse- teed pearaamatusse, reskontrosse ja kaupaderaamatusse. Sellega on nimetatud kolm raamatut meil ühesuguse iseloomu omandanud ja käivad kõrvuti. Endisest pearaamatu iseloomust jääb meil ainult niipalju järele, et seal leiduvad kokku- võtlitukud ülevaated kapitaali, bilansi ja kasu- ning kahjuarve kujul. Meie süsteem- is on pearaamatul juba osa abiraamatu iseloomust, nimelt orienteerimise võima- luse pärast üksikute arvete alal.

Tahetakse aga pearaamatut tema nimele vastavas mõttes süsteemi kesk- punktiks jätta, siis tuleb reskonto ja kaupade raamatu sisu kokkuvõtlikult ka pea- raamatu sisse võtta, kuna viimased üksikasjaliste sissekannetega abiraamatuina püsima jäävad. Niisugusel korral ei kanta kassast ja memoriaalist midagi otse- teed pearaamatusse, vaid lühendatult iselüli — shurnaali kaudu.

Novembri kassa ja memoriaal annaks s h u r n a a l i s järgmise kuju:

(Vt. tabelid järgnevail lehekülgil.)

Nagu järelolevast tabelist näha, on shurnaal kahe küljega. Iga arve deebet ja krediid on enne üksikult välja kirjutatud ja siis kogusummas, koondatud kujul — kõik ühe arve kreditoorid ja debitoorid kokkuvõetult — sisse kantud. Annavad mõlemad küljed ühesuguse summa, siis on shurnaal õige ja võib üksikuid sissekandeid otsekohe pearaamatusse (süsteem B) edasi kanda. Proovibilans tuleb loomulikult seesama, ainult ühest — pearaamatust võetud.

Detsembri shurnaali jätame lugeja hooleks. Niipalju olgu veel öeldud, et shurnaali summa on niisama suur kui kassa deebet + krediid —:— saldo + memoriaal. Seesama summa on ka proovibilantsil.

Kassa arve				
4 kreditoorile:				
Kapitaali arve	257.000	—		
Rimesside arvele	132.807	08		
Kaupade arvele	70.000	—		
Üüri arvele	4.800	—	464.607	08
Ingl. valuuta arve				
Kassa arvele			342.000	—
Immoibilide arve				
Kassa arvele			58.000	—
Veo arve				
Kassa arvele			5.000	—
Palga arve				
Kassa arvele			4.700	—
Kulude arve				
Kassa arvele			7.430	—
Väärtpaberite arve				
Kassa arvele			50.200	—
[Rimesside arve				
2 kreditoorile:				
Kapitaali arvele	134.000	—		
Kaupade arvele	45.000	—	179.600	—
Immoibilide arve				
Kapitaali arvele			830.000	—
Kapitaali arve				
Aktseptide arvele			133.000	—
Diskonto arve				
Rimesside arvele			1.192	92
Kaupade arve				
2 kreditorile:				
Ingl. valuuta arvele	330.000	—		
Reskonto arvele	180.000	—	510.000	—
Kindlust. oblig. arve				
Kaupade arvele			55.500	—
Komisj. heering. arve				
Reskonto arvele			120.000	—
Reskonto arve				
Kaupade arvele			37.000	—
			2.798.230	—

[illegible]

Detsember.

Alguses ütlesime, raamatupidamise süsteem peab ka äritegevuse korraldamise sihis abiks olema. Uue kuu sisse astudes on kohe võimalik seda tõestada.

Meil oli novembris mitu termini äri. Neid tuleks iseäralikku termini raama tukesse kirjutada kuupäevade järele ette — otsekohse peale kaubategemise.

Terminid on:

a) Rahasaamiseks:

8. XII. Emk. 37.000.— naha eest T. Maj. ühisuselt.

20. XII. „ 55.000.— oblig. vastu T. Maj. ühisuselt.

b) Maksmiseks:

10. XII. Emk. 180.000.— naha eest Vanakarule

enne 10. XII. — 1% rabattiga

16. XII. Emk. 40.000.— vekslid järele.

30. XII. „ 18.000.— „ „

Kuna kassas kõigest Emk. 47.477.08 on, on rahapuudus ähvardamas. Soovitav oleks, enne 10. XII. nii palju kokku saada, et Vanakaru võlga 1% võiduga tasuda võiks. Sel kuul tuleb siis kas rohkem kaupa müüa ehk uusi laenusid teha.

Et näha, mis müüa on, võtame kaupade raamatu lahti. Selle järele on ladus:

Suhkrut 53 kotti à 3 300.— = Emk. 174.900.—

Nahka 40 puuda à 3.600.— = „ 144.000.—

Heeringaid 150 tündert à 800.— = „ 120.000.—

Ärisõber K. Roolohans pakub meile 1000 marka heeringatünnist. Maksab 2. XII. sularahas mk. 80.000.— ja annab vekslid 3 kuu peale 7% peale arvatud à 7% = mk. 71.225.—

Komisjoni 8% summast mk. 120.000.— = mk. 9.600.— kirjutame J. Päta-mäe deebetisse.

Kingsepatööstuse Ühisus ostab meilt 4. dets. kõik nahakauba ära 40 puuda à mk. 3.850.—. Sellest summast saame mk. 60 000.— sularahas, puuduva osa = mk. 94.000.— kahes vekslis:

mk. 50.000.— per 3. I. 1921.

„ 44.000.— „ 18. I. 1921.

5. dets. diskonteerime mõlemad vekslid riigipangas à 7% — 28 ja 43 päeva eest. Diskont teeb välja:

$$\frac{50000 \cdot 7 \cdot 28}{100 \cdot 360} = \text{mk. } 272.22$$

$$\frac{44000 \cdot 7 \cdot 43}{100 \cdot 360} = \text{mk. } 367.88$$

mk. 640.10

Kord ettetulnud diskonto sissekirjutamist toimetame seekord võrdluseks teisel kujul — ainult kassa kaudu — ilma memoriaalita. Tagajärg jääb just selleksamaks.

7. dets. maksame J. Vanakarule sularahas võla 1% rabatti ehk skontoga mk. 178.200.—.

8. dets. tuleb kassase T. Maj, ühisuselt mk. 37.000.— naha eest.

Et eksituste eest hoida, tuleb iga sissekirjutuse ees järele vaadata, mis-sugusel arvel summa juha enne seisab. Võlg ei pruugi mitte alati isiku või ühisuse arvel seista. On kauba vastu veksle antud, jääb isik kõrvale. Niisugusel korral tuleb ka vekslisumma õiendamise järele enne vaadata, kas ta vastavas kohas, seisab. Isik jääb niisama puutumata, kui äri kohe puhta rahaga tehtakse ehk kus komisjoni äri juures teatavale kaubale isearve avatakse.

Ärikäik.

10. dets. ostame T. paberivabrikult 1000 riisi paberit à 180 marka = mk. 180.000.—.

Võla tasume J. Sortsi veksliga mk. 45.600 — per 19. jaan. ja K. Roolo-hansu veksliga mk. 71.225.— per 2. märts — 7% diskondiga.

Diskont teeb välja:

$$\frac{71225 \cdot 7 \cdot 81}{100 \cdot 360} = \text{mk. } 1.121.79 \text{ ja}$$

$$\frac{45600 \cdot 7 \cdot 40}{100 \cdot 360} = \text{mk. } 354.67$$

$$\underline{\underline{\text{mk. } 1.476.46}}$$

Järeljääva summa mk. 64.651.46 maksame sularahaga.

12. dets. teeme kauba paberi müügi asjas väljamaale daani valuta vastu. Müüme ära terve tagavara fob Tallinn (= free on board — laevale laetult) 12½ krooni riisist. Käsirahaks saame poole kätte — daani valuutas kr. 6.250.— à 18 marka = mk. 112.500.—. Teise osa kindlustuseks saame vekslid kr. 6.250.— = mk. 112.500.— 1 kuu peale — per 12 jaan.

Omas süsteemis võime ikka ainult omas rahas sissekirjutusi teha. Välisvaluuta operatsioonid summad võõras rahas tulevad summade esimesse püstitra ehk teksti kirjutada.

14. dets. ostame Kopenhaageni kaudu 90 vaati petrooleumi franko Tallinn kr. 69.50 vaadist = kr. 6.255.—. daani vekslid vastu = Emk. 112.590.—.

Diskonto 28 päeva eest à 7% = kr. 34.03 + puudujäägi 5 krooni = kr. 39.03 = Emk. 702.— tasume 2 inglise naelaga inglise valuuta tagavarast

Tolliraha ja veokulude arve maksame kassast mk. 13.500.—.

16. dets. maksame vekslid järele mk. 40.000.— kassast.

17. dets. müüme 50 vaati petrooleumi sularaha vastu à mk. 1.600.— = mk. 80.000.—.

20. dets. saame kindlustuse obligatsioonide vastu T. Maj. ühisuselt tagasi sularahas mk. 55.000.—.

22. dets. müüme 20 vaati petrooleumi à mk. 1.750.— = mk. 35.000.—.

23. dets. maksame palgad välja mk. 6.000.—.

23. dets. Riigipangast võetud K. Taariku tšhekiga mk. 125.000.—.

28. dets. ostame 50 kaalu (500 puuda) linu R. sordist à mk. 5.600.— = Emk. 280.000.— sularaha eest. Nende jaoks oli ostja juba teada, kes nad Inglismaale edasi müüb ja meile inglise valuutas 300 naela tonnist (à 62 puuda) maksab. Teeb välja 8,06 tonni à £ 280.— = £ 2256.16.— à mk. 270.— = mk. 609.336.—.

28. dets. vahetame rahaministeeriumis inglise valuutat £ 620.—.— Eesti raha vastu à mk. 270.—. Saame kätte mk. 167.000.—.

29. dets. anname õnneliku linaäri puhul äriametnikkudele 1½ kuu palga suuruse gratifikatsiooni mk. 10.700.—. Selsamal puhul saadame Vigastatud sõjameeste ühisusele mk. 30.000.— ja töö- ja hoolekande ministeeriumile abirahadeks mk. 15.000.—.

30. dets. tasume vekslid mk. 18.000.—.

30. dets. maksame mitmesuguste ärikulude arvel mk. 8.900.— mitmesuguste arvete järele.

31. dets. maksame J. Pätamäele võla mk. 110.400.—.

Iga järgmise kuu bilans

arvatakse ainult antud kuu läbikäigu arvudest ilma saldodeta ja endiste kuude ülekanneteta. Iga arve juures võetakse enne deebet, siis krediid, siis nende vahe kas deebetsaldona, või kreditsaldona. Meie detsembri eest saame järgmise ülevaate:

	Summa		Saldo	
	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
Kassa	733.900.—	775.991.56		42.091.56
Rimessid	277.725.—	321.848.54		44.123.54
Ingl. valuuta	609.336.—	168.102.—	441.234 —	
Diskont	640.10	1.476.46		836.36
Aktseptid	58.000.—		58.000.—	
Kindl. oblig.		55.500.—		55.500.—
Palgad	16.700.—		16.700.—	
Kulud	8.900.—		8.900.—	
Rabatt		1.800.—		1.800.—
Daani valuuta	112.500.—		112.500.—	
Kingitused	45.000.—		45.000.—	
J. Vanakaru	180.000.—		180.000.—	
J. Pätamäe	120.000.—		120.000.—	
T. Maj. ühisus		37.000.—		37.000.—
K. Tarik		125.000.—		125.000.—
Nahk		154.000.—		154.000.—
Komisj. heeringad		160.825.—		160.825.—
Paber	181.476.46	225.000.—		43.523.54
Petrooleum	126.702.—	115.000.—	11.702.—	
Linad	280.000.—	609.336.—		329.336.—
	2.750.879.56	2.750.879.56	994.036.—	994.036.—

Aastalõpetus.

Kuna bilansi järele kõik õieti on sisse kantud, — sest lõpusummad näitavad nii — võime aastalõpetuse — meie viimse eesmärgi juure asuda.

Aastalõpetus seisab koos :

- 1) inventuuri tegemisest,
- 2) kasu ja kahju arvamistest,
- 3) aastabilansi tegemisest.

Inventuur.

Aasta lõpul vaadatakse kõik varanduse osad — raha, vekslid, väärtpaberid, kaubad — üksikult üle ja valmistatakse nende kohta inventuur. Suurtes ladudes ja vabrikutes peetakse muidugi kaupade jaoks iseraamat. Reskontro ja pearaamatu üksikute arvete vahed — saldod — tulevad süsteemi pärast ka inventuuri sisse

Inventuuri tegemine peab sündima enne kasu ja kahju arvamist. Sest kui näit. mõnda kaupa veel ladus olemas, siis tuleb seda enne arvele võtta, kui kasu või kahju saab arvata. Ladus olevat kaupa arvatakse harilikult sisseostu hinnaga kaubast maha, sellega, et ta ostu väärtuses teatud kauba kreditisse kirjutatakse — bilans-arve abil. Väärtpaberid arvatakse päevakursi järele. Siin ilmub kasu või kahju kursi vahe näol. Väga muutlikul ajal oleks õigust ka kaupasid selle põhimõtte järel hinnata. Kuid et see ainult silmapilkselt kasuarvamise peale mõjuks, siis jäetakse see järgmise aasta hooleks.

Võtame oma äri inventuuri 31. detsembriks kokku :

Aktiiva.

1. Kassa.

Kassas sularaha (Saldo)

5.384.52

2. Inglise valuuta.

Inglis raha £ 1674.16. — à mk. 270.—

452.196.—

3. Daani valuuta.

Daani raha kr. 6250.— à mk. 18.—

112.500.—

4. Väärtpaberid.

Rahvapanga aktsiad 60 t. à mk. 450.— 27.000.—

„Varraku“ aktsiad 20 t. à mk. 1.200.— 24.000.—

E. Vab. võidulaen 40 t. à mk. 115.— 4.600.—

55.600.—

5. Immoobilid.

Maja äri all 580.000.—

Ladu ruumid 250.000.— 830.000.—

Ülekanne

1.455.670.52



	Ülekanne	1.445.670.52
6. Mobiilid.		
Liikuv varandus nimekirja järele		58.000.—
7. Kaubadladus.		
a) Suhkrut 53 kotti à mk. 3.300.—	174.900.—	
b) Petrooleumi 20 vaati à mk 1.409.80	28.196.—	203.096.—
		<u>1.716.777.52</u>

Passiiva.

1. Kreeditoõrid.		
K. Tarik	125.000.—	
2. Aktsept.		
Nõ 102 V. Vihtrale per 1. II. 21.	75.000.—	
3. Üüri arve.		
Üüri ette makstud	<u>4.000.—</u>	<u>204.000.—</u>

Kogu see inventuur tuleb arvete tasandamiseks üksikutele arvetele kirjutada enne kui kasu ja kahju saab arvata. See sünnib bilansarve kaudu. Aasta lõpul võtab bilansarve kõik aktiiva oma kätte ja annab uue aasta algul tagasi, niisama võtab ta vastutuse passiva eest oma peale ja annab ta 1. jaan. jälle tagasi.

Ümberkirjutamine mõlemitpidi sünnib memoriaali kaudu (seal järelevaadata) 31. dets. ja 1. jaan. all.

Bilansi tegemisel märkab raamatupidaja viga, mis 10. dets. memoriaali kaudu paberi, diskonto ja saadavate vekslite arvele on tekkinud. Vea parandus sünnib 31. dets. memoriaali kaudu isemärkuste abil, millega kõik jälle korda seatakse.

Kasu ja kahju.

Avame pearaamatust väärtpaberite arve. Leiame —
 Deebet — mk. 50.200.—
 Kredit — „ 55.600.—

Kuna bilans kreditiis inventuuri järele tõelisele väärtusele vastab, tuleks meil arve tasandamiseks debetisse 5.400 marka juure kirjutada. Niipalju on arvel rohkem olemas, kui meie sisse panime, nimelt kursivahe läbi. Kust on nad tulnud? Vastus: Kasu ja kahju arvelt.

Seadus: Krediti ülekaal on kasu,
 deebet ülekaal on kahju.

Selle plaani järele seame ülevaate kokku, kapitaali arve meelega esiotsa kõrvale jättes.

	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
Väärtpaberite arve	50.200.—	55.600.—		5.400.—
Diskonto arve	4.785.94	1.476.46	3.309.48	
Inglise valuuta arve	951.336.—	950.298.—	1.038.—	
Üüri arve	4.000.—	4.800.—		800.—
Veo „	5.000.—		5.000.—	
Palga arve	21.400.—		21.400.—	
Kulude arve	16.330.—		16.330.—	
Rabatti „		1.800.—		1.800.—
Kingituste arve	45.000.—		45.000.—	
Suhkru arve	330.000.—	346.000.—		16.000.—
Naha „	180.000.—	191.000.—		11.000.—
Komisj. heering. arve	120.000.—	160.825.—		40.825.—
Paberi arve	181.476.46	226.476.46		45.000.—
Petrooleumi arve	126.702.—	143.196.—		16.494.—
Liiva arve	280.000.—	609.336.—		339.336.—
			92.077.48	466.655.—
Kapitaali arve	1.645.777.52	1.271.200.—	374.577.52	
			466.655.—	466.655.—

Eelpool antud kaalumise ja seaduse põhjal avame uue arve, nimega kasu ja kahju arve. Selle deebetisse kirjutame kõik kahjud ja kreditisse kõik kasud. Tema nagu oleks annud selle kasu, mis äritegevus tõi, ja on selle kreditoor, — ning võlgu selle eest, mis äri kahju on saanud. Kahju ja kasu arvet võiks pidada algatusjõu kehastajaks, kelle otsuste järele äri ühes või teises sihis liigub. Loomulik, et ta niisugusel korral õigustatud on, kõiki tagajärgi oma arvele võtma.

Vastupidine paistab, kui kasusumma, see on kogukasu ja kogukahju vahe, olgugi loogikalisel teel kasu ning kahju arve deebetisse ja kapitaali arve kreditisse satub.

Siin tuleb kapitaali arve iseloomu arvesse võtta. Kapitaal andis äri alguseks kõik. Kasu ja kahju arve kõrval ja üle on tema kõigi tagajärgede põhjus. Sellepärast ka isegi kasu ning kahju arve peab temale lõpulikult aru andma. Ja kasu summa on kohustus kapitaali vastu kui ülema algataja vastu.

Nagu näha, on moraalilise tasakaalu mõte ning peaaegu mütoloogiline või antropomorfne kehastamine või isikustamine selle süsteemi kangem külge ning võimaldajad üleüldse. Ega ta asjata keskaja munga ülesleitud pole.

Arvete lõpetamine.

On peale bilansi sissekandmise kahju ning kasu välja arvatud ja memoriaali kaudu arvetele laiali kantud, siis on süsteemi tõttu iseenesest kõik deebetid ja krediidid ühesugused. Jääb ainult ühekõrgused jooned mõlema poole (eeskuju järele) alla tõmmata ja raamatupidamine on käesolevaks aastaks lõpetatud

Uuel aastal arvatakse arved vastupidise bilansiga. Sellega teeb see kunstlik aga ühtlasi tarviline ülemineku arve iseenda tühjaks. Ja uue aasta ringkäik võib jälle algada.

B. Prakti

Järgnevais tabelites on raamatupidamise süsteemi kujul terve eelkäivas osas kõigist raamatutest läbi jälgida, — veel parem, kõik oma käega kirjutada, aga kõik enne memoriaali, resp. kassasse sisse kandes, vastavad sissekanded otsekohe raamatud kronoloogiliselt ühekorraga, ja mitte terved raamatud üksteise järele.

Aktiva.

Inventuur

Nov.	15.	Kassa arve.			
		Rahas		257 000	—
		Väärtpaberite arve.			
		Põhja panga akts 60 t.			
		à M. 400.—	M. 24.000	—	
		„Varraku“ akts. 20 t.			
		à M. 1100.—	M. 22.000.	—	
		E. Vab. võidulaenu			
		40 t. à M. 105.—	M. 4.200.—	50.200	—
		Rimesside arve.			
		N ^o 1. K. Sillamäelt			
		per. 16. I. 21.	M. 45.000.—		
		N ^o 2. O. Tubaselt			
		per. 16. XII. s. a.	M. 38.000.—		
		N ^o 3. R. Villakalt			
		per. 30. XII. s. a.	M. 51 000.—	134.000	—
		Immoibiilide arve.			
		Maja äri all	M. 580.000.—		
		Laduruumid	M. 250.000.—	830.000	—
				1.271.200	—

line o s a.

kirjeldatud ärikäik täielikult kirja pandud. Iseõppijal tuleks iga üksikut sissekirjutust nii, et ta kuupäevade järele (muidugi pärast inventuuri tegemist ja lõpetamist) selles oma päeva kohta teistesse raamatutesse edasi kannaks. Nii areneks kõik

15. nov. 1920.

Passiiva.

Nov.	15.	Aktseptide arve.	
		N ^o 101. N. Nigrisele per. 30. XII. s. a.	M. 18.000.—
		N ^o 102. V. Vihtrale per. 1. II. 21.	M. 75.000.—
		N ^o 103 M. Rannale per. 16. XII. s. a.	M. 40.000.—
			133.000
			133.000

1920							
Nov.	15.	P. 1	Kapitaal arvele.		257.000	—	
			Rahas ärisse pandud				
"	16.	P. 4	Rimesside arvele.				
			Diskonteeritud vekslite eest				
			№ 1 per 16. I.	44.475.—			
			№ 2 " 16. XII.	37.778.33			
			№ 3 " 30 XII.	50.553.75	132.807	08	
"	18.	Kb.1	Suhkru arvele				
"			Müüdnud 20 kotti à mk. 3.500 —		70.000	—	
"	22	P. 9	Üüri arvele.				
			Ladu üür L. Puiemets'alt 6 k.		4.800	—	
					464.607	08	

1920						
Nov.	16.	P. 5	Inglise valuuta arvelt.			
			Ostetud £ 700.—.— à mk. 300.—	210.000	—	
			„ £ 440.—.— à mk. 300.—	132.000	—	
„	23	P. 10	Immoiliide arvelt.			
			Kontori mööblid arve järele	58.000	—	
„	29.	P. 11	Veo arvelt.			
			Veokulud nov. eest W. B.'le	5.000	—	
„	30.	P. 12	Palga arvelt.			
			Ametnikkude palgad	4.700	—	
„	30.	P. 13	Kulude arvelt.			
			Väiksed kulud käsikassa järele	7.430	—	
„	30.		<u>Saldo</u>	47.477	08	
				<u>464.607</u>	<u>08</u>	

1920	Dets.	2	Saldo	47.477	08
		Kb.3	Kommisjoni heeringate arvele. K. Roolohans'ule müüdnud heeringate eest	80.000	—
"		4. Kb.2	Naha arvele. Müüdnud naha eest 40 p. à 3.830.— rahas	60 000	—
"		5. P. 4	Rimesside arvele. Diskonteeritud vekslite eest		
			N _o 6., 50.000		
			N _o 7. 44 000	94.000	—
"		8. R. 3	T. Maj. ühisusele. Tasutud võlg	37.000	—
"		17. Kb.5	Petrooleumi arvele. Müüdnud 50 v. à mk. 1.600.—	80.000	—
"		20. P. 8	Kindlust. oblig. arvele T. Maj. ühis. maksnud	55.500	—
"		22. Kb 5	Petrooleumi arvele. Müüdnud 20 v. à mk. 1.750.—	35.000	—
"		23. R. 4	K. Taarik'ule. Riigipangast tshekiga saadud	125.000	—
"		28. P. 5	Inglise vaaluta arvele. Vahetatud rahaminist. £ 602.— à mk. 270.—	167.400	—
				780 377	08

Dets.	5.	P. 6	Diskonto arvelt.		
			Veksli diskont №№ 6 ja 7	640	10
"	7.	R. 1	J. Vanakarult.		
			Makstud	178.200	—
"	10.	Kb. 4	Paberi arvelt.		
			Makstud paberi eest	64.651	46
"	14.	Kb. 5	Petrooleumi arvelt.		
			Tolli ja veokulud	13.500	—
"	16.	P. 7	Aktseptide arvelt.		
			Makstud vekslid järele	40.000	—
"	23.	P. 12	Palkade arvelt.		
			Makstud dets. palgad	6.000	—
"	28.	Kt. 6	Lina arvelt.		
			Ost. 50 kaalu à mk. 5.600.—	280.000	—
"	29	P. 12	Palkade arvelt.		
			gratifikatsioon ametnikkudele	10.700	—
"	29	P. 16	Kingituste arvelt.		
			Vigast. sõjam. ühisusele	30.000	—
			Töö ja hoolek. ministeriumile	15.000	—
"	30.	P. 7	Aktseptide arvelt.		
			Makstud veksel	18.000	—
"	30.	P. 13	Kulude arvelt.		
			Mitmesug. kulud	8.900	—
"	31.	R 2	J. Pätamäelt.		
			Tasutud võlga	110.400	—
"	31.		Bilansi arvelt.		
			Saldo	5.385	52
				781 377	08

Nov.	15.	P. 1.	Kapitali arvele			
		P. 2.	Väärtpaberite arve. Ärisse pandud väärt- paberid inventuuri jä- rele M. 50.200.—			
		P. 4.	Rimesside arve. Vekslites sissepandud M. 134.000.—			
		P. 3.	Immoiliilide arve. Majades ärisse pandud M. 830.000.—	1.014.000	—	
"	"	P. 1.	Kapitali arve			
		P. 7.	Aktseptide arvele. Vekslid inventuuri järele	133.000	—	
"	16.	P. 6.	Diskonto arve			
		P. 4.	Rimesside arvele. Veksli № 1 diskont M. 525.— " № 2 " M. 221 67 " № 3 " M. 446.25	1.192	92	
"	"	Kb. 1.	Suhkru arve			
		P. 5.	Inglise valuuta arvele. Makstud £ 1100.— à M. 300.—	330.000	—	
"	19.	P. 4.	Rimesside arve			
		Kb. 1.	Suhkru arvele. Müüdnud J. Sortsile 12 kotti à M. 3800.— pr. 19/I. № 4.	45.600	—	
"	20.	P. 8.	Kindlustuse oblig. arve			
		Kb. 1.	Suhkru arvele. T. Maj. Üh.-le 15 kotti à M. 3700.— pr. 20.XII.	55.500	—	
			Ülekanne	1.579,292	—	

Nov.			Ülekanne	1.579,292	92
"	25.	Kb.2.	Naha arve		
		R. 1.	J. Vanakarule.		
			50 puuda nahka à M. 3600.— pr. 10.XII. (enne 1 ⁰ / ₀)	180.000	—
"	26.	Kb.3.	Komisjoooni heeringate arve		
		R. 2.	J. Pätamäele.		
			150 tündert à M. 800.—	120.000	—
"	28.	R. 3.	T. Majand. Ühisus		
		Kb.2.	Naha arvele.		
			10 puuda à M. 3700.— pr. 8.XII.	37.000	—
				1.916.292	92



Dets.	2.	P. 4. Kb. 3.	Rimesside arve Komisj. heeringate arvele. K. Roolohansu veksel № 5 p. 2./III 21.	71.225	—
"	2.	R. 2.	J. Pätamäe arve Komisj. heeringate arvele. 80/0 kom müitudud heeringate pealt	9.600	—
"	4.	P. 4. Kb. 2.	Rimesside arve Naha arvele. Saadud Kings. Tööst. Üh. naha eest naha eest vekslid № 6 p. 3./I./21. M. 50.000.— № 7 p. 18./I./21. M. 44.000.—	94.000	—
"	7.	R. 1. P. 14.	J. Vanakaru Rabatti arvele. 10/0 rabatt Mk. 180.000.—	1.800	—
"	10.	Kb. 4. P. 4.	Paberi arve Rimesside arvele. Antud paberi eest (1000 riisi) veksel № 5. M. 71.225.— veksel № 4. M. 45.600.— M. 116.825.— 70/0 diskont M. 1.476.46	115.348	54
"		P. 6.	Diskonto arvele. Vekslite №№ 4, 5 diskont	1.476	46
"	12.	P. 15 Kb 4.	Daani valuuta arve Paberi arvele. Müitudud paberi eest saadud kr. 6.250.— à mk. 18	112.500	—
"	12.	P. 4. Kb. 4.	Saadavate vekslite arve Paberi arvele. Müitudud paberi eest saadud veksel № 8 kr 6.250.—	112.500	—
			Ülekanne	518.450	—

Dets.			Ülekanne	518.450	—
"	14.	Kb. 5.	Petrooleumi arve		
		P. 4.	Rimesside arvele. Ostetud petr. Daani veksli vastu kr. 6250.—	112.500	—
		P. 5.	Inglise valuuta arvele. kr. 5.— diskont kr. 34 03 makstud ingl. valuutas £ 2.—.—, à mk. 351.—	702	—
"	28.	P. 5.	Inglise valuuta arve		
		Kb. 6.	Lina arvele. 8,06 tonni à £ 280.— = £ 2256.16.—. à mk. 270.—	609.336	—
"	31.	P. 17.	Bilansi arve		
		P. 5.	Inglise valuuta arvele. Bilans £ 1674.16.— à mk. 270. M. 452.196.—		
		P. 14.	Daani valuuta arvele. Bilans kr. 6250 à 18. M. 112.500.—		
		P. 2.	Väärtpaberite arvele. Bilans M. 55.600.—		
		P. 3.	Immoiliide arvele. Bilans M. 830.000.—		
		P. 10.	Mobiilide arvele. Bilans M. 58.000.—		
		Kb. 1.	Suhkru arvele. Bilans M. 174.900.—		
		Kb. 5.	Petrooleumi arvele. Bilans M. 28.196.—	1.711.392	—
			Ülekanne	3.052.380	—

Dets.				Ülekanne	3.052.380	—
"	31.	P. 17	Bilansi arvele			
		R. 4	K. Tarik.			
			Bilans	M	125.000.—	
		P. 7	Aktseptide arve.			
			Biilans	M.	75.000.—	
		P. 9	Üüri arve			
			Bilans	M.	4.000.—	
		P. 1	Kapitali arve.			
			Bilans	M.	1.512.777.52	
					1.716.777	52
"	31.	P. 6	Diskonto arve			
		Kb.	Paberi arvele.			
			10.XII. diskonto ülekanne		1.476	46
		P. 4	Rimesside arvele.			
			Ekslikult 10.XII. sissekantud diskonto jalaleseadmine		1.476	46
"	31.	P. 5	Kasu ja kahju arve			
			Inglise valuuta arvele.			
			1920 a. kahju	M.	1.038.—	
		P. 6	Diskonto arvele.			
			1920. a. kahju	M.	3.309.48	
		P. 11	Veo arvele.			
			1920. a. kahju	M.	5.000.—	
		P. 12	Palga arvele.			
			1920. a. kahju	M.	21.400.—	
		P. 13	Kulude arvele.			
			1920. a. kahju	M.	16.330.—	
		P. 16	Kingituste arvele.			
			1920. a. kahju	M.	45.000.—	
					92.077	48
			Kasu ja kahju arvele			
		P. 6	Väärtpaberite arve.			
			1920. a. kasu	M.	5.400.—	
				Ülekanne M.	5.400.—	
					5.865.987	92

Dets.			Ülekanne mk.	5.400.—	5.865 987	92
31.	P. 9	Üüri arve.				
		1920. a. kasu	mk.	800.—		
	P. 14	Rabatti arve.				
		1920. a. kasu	mk.	1800.—		
	Kb. 1	Suhkru arve.				
		1920. a. kasu	mk	16.000.—		
	Kb. 2	Naha arve.				
		1920. a. kasu	mk.	11.000.—		
	Kb. 3	Kom. heeringate arve.				
		1920. a. kasu	mk.	40.825.—		
	Kb. 4	Paberi arve.				
		1920. a. kasu	mk.	45.000.—		
	Kb. 5	Petrooleumi arve.				
		1920. a. kasu	mk.	16.494.—		
	Kb. 6	Lina arve.				
		1920. a. kasu	mk.	329 336.—	466.655	—
		Kasu ja kahju arve				
		Kapitali arvele.				
		1920. a. kasu			374.577	52
					6.707 220	44

1. Pearaamat.

*Deebet.***Kapitali**

1920					
Nov.	15.	M. 1	Aktseptide arvele	133.000	—
Dets.	31.	" 5	Bilansi arvele	1.512.777	52
				1.645.777	52

2

*Deebet.***Väärtpabe**

1920					
Nov.	15.	M. 1	Kapitali arvele	50.200	—
Dets.	31.	" 5	Kasu ja kahju arvele	5.400	—
				55.600	—

3

*Deebet.***Immobii**

1920					
Nov.	15.	M. 1	Kapitali arvele	83.000	—

arve.

Kreedit.

1920						
Nov.	15.	K. 1	Kassa arvelt	257.000	—	
"	15.	M. 1	Väärtpaberite arvelt	50.000	—	
"	15.	" 1	Rimesside arvelt	134.000	—	
"	15.	" 1	Immobiilide arvelt	830.000	—	
Dets.	31.	" 6	Kasu ja kahju arvelt	374.577	52	
				1.645.777	52	

rite arve.

Kreedit.

1920						
Dets.	31.	M. 4	Bilansi arvelt	55.600	—	
				55.600	—	

lide arve.

Kreedit.

1920						
Dets.	31.	M. 4	Bilansi arvelt	83.000	—	

Deebet.

Rimesside

1920					
Nov.	15.	M. 1	Kapitali arvele	134.000	—
"	19.	" 1	Suhkru " № 4	45.600	—
Dets.	4.	" 3	Naha " №№ 6 ja 7	94.000	—
"	2.	" 3	Komisj. heering. arvele № 5	71.225	—
"	12.	" 3	Paberi arvele № 8	112.500	—
				457.325	—

Deebet.

Inglise va

1920					
Nov.	16.	K. 1	Kassa arvele £ 700.—.— à mk. 310.—	210 000	—
"	16.	" 1	do. £ 440.—.— à mk. 440.—	132.000	—
Dets.	28.	M. 4	Lina arvele £ 2256 16.—	609.336	—
				951.336	—

arve.

Kreedit.

1920					
Nov.	16.	K. 1	Kassa arvelt №№ 1—3	132.807	08
"	16.	M. 1	Diskonto arvelt	1.192	92
Dets.	5.	" 3	Kassa arvelt №№ 6, 7	94.000	—
"	10	" 3	Paberi " №№ 4, 5	115.348	54
"	14	" 4	Petrooleumi arvelt № 8	112.500	—
"	31.	" 5	Diskonto arvelt ülekantud	1.476	46
				457.325	—

luuta arve.

Kreedit.

1920					
Nov.	16.	M. 1	Suhkru arvelt £ 1.100.—.—	330.000	—
Dets.	28.	K. 2	Kassa " £ 620.—.—	167.400	—
"	14.	M. 4	Petrool. " £ 2.—.—	702	—
"	31.	" 4	Bilansi " £ 1.674.—.— à mk. 270.—	452.196	—
"	31.	" 5	Kasu ja kahju arvelt	1.038	—
				951.336	—

6

*Deebet.***Diskonto**

1920					
Nov.	16.	M. 1	Rimesside arvele	1.192	92
Dets.	5.	K. 2	Kassa arvele	640	10
"	31.	M. 5	Paberi arvelt, ülekanne	1.476	46
"	31.	M. 5	Rimesside arvele	1.476	46
				4.785	94

7

*Deebet.***Aktseptide**

1920					
Dets.	16.	K. 2	Kassa arvele	40.000	—
"	30.	K. 2	" "	18.000	—
"	31.	M. 4	Bilansi "	75.000	—
				133 000	—

8

*Deebet.***Kindlustuse obli**

1920					
Nov.	20.	M. 1	Suhkru arvele per 20. XII.	55.000	—

9

*Deebet.***Üüri**

1920					
Dets.	31.	M. 4	Bilansi arvele	4.000	—
"	31.	M. 6	Kasu ja kahju arvele	800	—
				4.800	—

arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	10.	M. 3	Paberi arvelt	1.476	46
"	31.	M. 5	Kasu ja kahju arvelt	3.309	49
				4.785	94

arve.

Kreedit.

1920					
Nov.	15.	M. 1	Kapitali arvelt	133.000	—
				133.000	

gatsioonide arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	20.	K. 2	Kassa arvelt	55.500	—

arve.

Kreedit.

1920					
Nov.	22.	K. 1	Kassa arvelt	4.800	—
Dets.	31.	M. 6	Kassa ja kahju arvelt	—	—
				4.800	—

10

<i>Deebet.</i>				Mobil	
1920					
Nov.	23.	K. 1	Kassa arvele	58.000	—

11

<i>Deebet.</i>				Veo	
1920					
Nov.	29.	K. 1	Kassa arvele	5.000	—

12

<i>Deebet.</i>				Palga	
1920					
Nov.	30.	K. 1	Kassa arvele	4.700	—
Dets.	23.	" 2	" "	6.000	—
"	29.	" 2	" "	10.700	—
				21.400	

13

<i>Deebet.</i>				Kulude	
1920					
Nov.	30.	K. 1	Kassa arvele	7.430	—
Dets.	30.	" 2	" "	8.900	—
				16.330	

14

<i>Deebet.</i>				Rabatti	
1920					
Dets.	31.	M. 6	Kasu ja kahju arvele	1.800	—

lide arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	31.	M. 4	Bilansi arvelt	58.000	—

arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	31.	M. 5	Kasu ja kahju arvelt	5.000	—

arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	31.	M. 5	Kasu ja kahju arvelt	21.400	—
				21.400	—

arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	31.	M. 5	Kasu ja kahju arvelt	16.330	—
				16.330	—

arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	7.	M. 3	J. Vanakarult	1.800	—

15

Deebet.

Daani va

1920					
Dets.	12.	M. 3	Paberi arvele	112.500	—

16

Deebet.

Kingituste

1920					
Dets.	29	K. 2	Vigast. Sõjam. Ühisusele	30.000	—
"	29.	" 2	Töö ja hoolek. ministeeriumile	15.000	—
				45.000	—

17

Deebet.

Bilansi

1920					
Dets.		K. 2	Kassa arvele	5.385	52
"	31.	M. 4	Inglis valuuta arvele		
"	31.	" 4	Daani " " " 112.500.—		
"	31.	" 4	Väärtpaberite " " 55.600.—		
"	31.	" 4	Immoiliilide " " 830.000.—		
"	31.	" 4	Mobiilide " " 58.000.—		
"	31.	" 4	Suhkru arvele " 174.900.—		
"	31.	" 4	Petrooleumi arvele " 28.196.—		
				1.711.392	—
				1.716.777	—

18

Deebet.

Kasu ja

1920					
Dets.	31.	M. 5	Inglis valuuta arvele	mk. 1.038.—	
"	31.	" 5	Diskonto arvele	" 3.309.48	
"	31.	" 5	Veo arvele	" 5.000.—	
"	31.	" 5	Palga arvele	" 21.400.—	
"	31.	" 5	Kulude arvele	" 16.330.—	
"	31.	" 5	Kingituste arvele	" 45.000.—	
"	31.	" 6	Kapitali arvele		
				92.077	48
				374.577	52
				466.655	—

luuta arve.

Kreedit.

15

1920					
Dets.	31.	M. 4	Bilansi arvelt		
				112.500	

arve.

Kreedit.

16

1920					
Dets.	31.	M. 5	Kasu ja kahju arvelt	45.000	
				45.000	—

arve.

Kreedit.

17

1920					
Dets.	31.	M. 4	K. Tarikult	mk. 125.000.—	
			Aktseptide arvelt	" 75.000.—	
			Üüri arvelt	4.000.—	
"	31.	" 4	Kapitali arvelt		204.000 —
					1.512.777 52
					1.716.777 52



kahju arve.

Kreedit.

18

1920					
Dets.	31.	M. 6	Väärtpab. arvelt	mk. 54.000.—	
"	31.	" 6	Üüri arvelt	" 800.—	
"	31.	" 6	Rabatti arvelt	" 1.800.—	
"	31.	" 6	Suhkru "	" 16.000.—	
"	31.	" 6	Naha "	" 11.000.—	
"	31.	" 6	Kom. heer. arvelt	" 40.825.—	
"	31.	" 6	Paberi arvelt	" 45.000.—	
"	31.	" 6	Petroot. "	" 16.494.—	
"	31.	" 6	Lina arvelt	" 329.336.—	
					466.655 —
					466.655 —

1 Reskonto.

*Deebet.***J. Vana**

1920					
Dets.	7.	M. 3	Rabatt 1%	1.800	—
"	"	K. 2	Makstud	178.200	—
				180.000	—

2

*Deebet.***J. Pāta**

1920					
Dets.	2.	M. 3	Komisj. heeringa arvele	9.600	—
"	31.	K. 2	Tasutud võlg	110.405	—
				120.000	—

3

*Deebet.***T. Majan**

1920					
Nov.	28.	M. 2	Naha arvele: 10 puuda — 8/XII	37.000	—

4

*Deebet.***K. Ta**

1920					
Dets.	31.	M. 4	Bilansi arvele	125.000	—

karu.

Kreedit.

1

1920 Nov.	25.	M. 2.	Naha arvelt: 50 p. nahka.	180.000	—
				<u>180.000</u>	<u>—</u>

mäe.

Kreedit.

2

1920 Nov.	26.	M. 2.	Komisj. heeringa arvelt: 150 tünni	120.000	—
				<u>120.000</u>	<u>—</u>

duse Ühisus.

Kreedit.

3

1920 Dets.	8.	K. 2.	Tasutud võlg	37.000	—
				<u>37.000</u>	<u>—</u>

rik.

Kreedit.

4

1920 Dets.	23.	K. 2.	Tshek Riigipanga peale	125.000	—
				<u>125.000</u>	<u>—</u>

1 *kaukaraamat*

Deebet.

Suhkru

1920						
Nov.	16.	M. 1	100 kotti à 5 ¹ / ₂	£ 11.—.—	330.000	—
Dets.	31.	" 6	Kasu ja kahju arvele		16.000	—
					346.000	—

2

Deebet.

Naha

1920						
Nov.	25.	M. 2	50 puuda p. 10. XII. (1 %)	mk. 3.600.—	180.000	—
Dets.	31.	" 6	Kasu ja kahju arvele		11.000	—
					191.000	—

3

Deebet.

Komisjoni heerin

1920						
Nov.	25.	M. 2	150 tündert	mk. 800.—	120.000	—
Dets.	31.	" 6	Kasu ja kahju		40.825	—
					160.825	—

arve.

1

Kredit.

1920						
Nov.	18.	K. 1	20 kotti à	mk. 3.500.—	70.000	—
"	19.	M. 1	12 " "	" 3.800.—	45.600	—
"	20.	" 1	115 " "	" 3.700.—	55.500	—
Dets.	31.	" 4	Bilansi arvelt		174.900	—
					346.000	—

2

arve.

Kredit.

1920						
Nov.	28.	M. 2	10 puuda p. 8. XII.	mk. 3.700.—	37.000	—
Dets.	4.	K. 2	40 " (kassa)	" 3.350.—	60.000	—
"	4.	M. 3	— " (vekslid)		64.000	—
					191.000	—

gate arve (8 %).

Kredit.

1920						
Dets.	2.	K. 2	150 t. (kassa)		80.000	—
"	2.	M. 3	150 t. veksli vastu		71.225	—
"	2.	" 3	8 % komisj.		9.600	—
					160 825	—

Deebet.

Paberi

1920						
Dets.	10.	M. 3	1060 riisi paberit (vekslid)	Mk. 180.—	115.348	54
"	"	"	Diskont		1.476	46
"	"	K.	Kassa		64.651	46
"	31.	M. 6	Kasu ja kahju arvele		45.000	—
					226.476	46

Deebet.

Petroole

1920						
Dets.	14.	M. 4	90 waati	Kr. 69.50	112.500	—
"	"	K. 2	Toll ja vedu		13.500	—
"	"	M. 4	Jnglise valuuta	£ 2.—.—	702	—
"	31.	" 6	Kasu ja kahju arvele		16.494	—
					143.196	—

Deebet.

Lina

1920						
Dets.	28.	K. 2	50 kaalu	5.600.—	280.000	—
"	31.	M. 6	Kasu ja kahju arvele		329.339	—
					609.336	—

arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	12.	M. 3	Daani vaaluuta	112.500	—
"	"	"	Veksel. Diskonto arvelt	112.500	—
"	31.	M. 5	Diskonto ülekanne	1.476	46
				<u>226.476</u>	<u>46</u>

umi arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	17.	K. 2	50 vaati	mk. 1600.—	80.000 —
"	22.	"	20 "	" 1750.—	35.000 —
"	31.	M. 4	Bilans		28.196 —
				<u>143.196</u>	<u>—</u>

arve.

Kreedit.

1920					
Dets.	28.	M. 4	8,06 tonni à £ 280.—.— = £ 2756.16.—	609.336	—
				<u>609.336</u>	<u>—</u>



Trükiviga:

Lhk. 32. Deebet summa loe 781.377.08 (mitte 780.377.08).